

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Şubat 1958

★ Dergimizin sayfaları bütün folklor derlemesi yapanlara açıktır.

★ Dergimiz Türk halk hayat ve sanatını inceleyen ve tesbit eden yazıları yayımlayan yegâne nesir organıdır.

★ Halk Edebiyatı'na her sayısında geniş yer veren tek Türk dergisi Türk Folklor Araştırmaları'dır.

★ Varlığımızın temel kaynağı olan harsımıza, örf ve âdetlerimize ait en küçük belgeden, en derin araştırma ve incelemelere kadar çeşitli yazıları yayımlamak dergimizin birinci vazifesidir.

Dergimiz, başarılı bir çalışma yapabilmek için bütün bu hususlarda müzaheretinize muhtaçtır. Onu, abonelemenizle de yaşatmak, daha mükemmel bir hale getirmek elinizdedir.

İÇİNDEKİLER:

SAZ VE TEL	Mahmut H. GAZİMİHAL
SİLİFKE FOLKLORUNDA KIBRIS	Kerim YUND
SEKSEN YIL ÖNCE KARACA OĞLAN'IN KÖYÜNDE	Cahit ÖZTELLİ
FOLKLÖRCULARIMIZ: ABDÜLKADİR İNAN	T. F. A.
HALK MÜZİĞİNDE METRİK SİSTEM	Veysel ARSEVEN
AŞIK TEVFİK	Mehmet Halit BAYRI
KÖROĞLU KOLLARINDAN KIZIROĞLU MUSTAFA KOLU	Mehmet GÖKALP
FINDIKLI'DAN BİR AĞIT	HACALOĞLU
KALMADI (ŞİİR)	Halit ALPAN
ALLAHIN DEDIĞİ OLUR (ŞİİR)	Hacı DAMACI

BİZE GELEN KİTAPLAR

Sayı: 103

Kuruş: 25

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

T. C. Ziraat Bankası

TASARRUF HESAPLARI 1953 YILI DERAGYET PLANINDA

3.000.000 Lira

PARA

3.000.000 Lira

UZUN VADELİ EREDİ VARDIR.

ÇAĞRI

AYLIK SANAT VE FİKİR DERGİSİ

(Şubat 1953 de 5. sayıya çıkmıştır.)

YILLIK ABONESİ 6 LİRA

ABONE ADRESİ: İSTANBUL CADDESİ, No. 81

KONYA

(Tanı Sevgisi, jansızdır)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR, HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 103

ŞUBAT 1953

YIL: 9 — CİLT: 5

Saz ve Tel

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHAL

İngilizlerin tanınmış ve zaman zaman yenilenerek çıkan «Groves Dictionary of Music and Musicians» başlıklı musiki sözlüğü ciltlerinin String (= tel) maddesinde madenî tellerin şarkta eskiden bilinmediği ve ilk olarak milâdî 1350 yılında Avrupada keşfedilerek klavikord ve harpsikord'un icadı üzerine önce bu çalgılarda kullanılıp yayıldığı yazılmaktadır. Halbuki meselâ öngün-cü asırdan Urmiyeli Safiyüddin Abdül-mümin'in icadettiği «nüzhe» adlı ya-tağan, 108 kırıklı olup, bunlardan bazı-sı piringtendi; kanunda üçer üçer takılı 54 kırışın kalın taraftan beş tanesini bazı üstatların piringten tercih ettikle-ri aynı çağdan biliniyor. Böylece ma-denî tellerin sazlarda kullanılış başlan-gıcı Horasan ötesi kaynağına çıkmak-tadır. Keşif şerefi batıya ait görünme-mektedir. — Tarihçi Von Hammer ken-di Osmanlı Tarihi ciltlerinin son zeyl kısmının bir notunda madenî saz telini Avrupalılara türklerin tanıttığını belirt-miştir (kaynağının şark teliflerinden biri olduğu aydınlanıyor). Fakat o çağ-da henüz kalın kuturlu madenî «bam» telleri bahis mevzuuydu. — Tanbura tipli sazlara incecik madenî teller ta-kılması tarihi, bu hesapça bir istifham-dı.

Bazı müzikologlardan soruşturu-

dum. Avrupa hesabına bile kesinlikle başlangıcı bilemediklerini cevaben bil-dirdiler. Pek ince madenî telleri hadde-den süzdürmek ortaçağ için imkânsız bir teknikti. — İlerice yüzyılların kayıtlarını ise yeniliklerden addetmek gere-kiyor: meselâ, Praetorius 1618'de «pan-dore» adlı çalgıyı 6 veya 7 madenî telli diye tarif etmişti ki bunun antikitedeki pandur ile hiç bir münasebeti yoktu. — Sazsairi Dertli (öl. 1845) şu kıtasında Anadolu sazlarında kendi çağında İtal-yan madenî telleri kullanılabildiğini be-lirtmekle şüphesiz ki «eski asırlarda da aynı idhal malı kullanılmışlığını» haber vermiş sayılamaz:

Venedikten gelir telli,
Ardeş ağacından kola,
Be Allahın sersem kulu
Soytan bunua neresinde?

Şu halde sazlara ilk benimsetilen madenî teller Türk dünyasının eseri ol-mak gerekir. Tel kelimesi «tilmek» mastarının kökünde vardır, dilinmiş şey ve ince sap demektir. Eski imlâsı «til» idi: saç, sakal, kirpik kılları, ipek ve kenevir sapları gibi türlü maddeler hakkında öteden beri tel tabiri kullanılırken madenî saplara da tel denilip gitmiştir. Eski yunancada bu anlamda bir tel kelimesi yoktu. Türkçeden yeni rumca, ermenice, arapça ve başka im-

paratorluk dillerine geçtiği anlaşılıyor. Bizde **kiriş tel** denilmesi de böyledir. **Kiriş** kelimesi türkçedir: Kasgarlı divanında vardır. — Telegraf kelimesi telegrafçılıkla memleketimizde yayılınca bu fransuzca bileşik kelimenin tel kısmını halkımız türkçe tel sözü sanarak tel çekmek, tellemek fiillerini bile çıkarmış, havada gerili tellerin madeni anlamı türkçe tel kelimesine bilhassa oradan bağlanmıştır. Bu ciheti Ş. Sami merhum kendi kamusunda belirtmiştir. Telegraf bileşiminin «tel» kısmı yunanca olmakla beraber «uzak yol» demektir; «graf» ise bilindiği gibi yazı demektir. Kısacası, bizim tel kelimemiz madeni tel bilinmezden önce de vardı: Kıl tel, Kiriş tel, İbrişim tel denilebilirdi. Yunus Emre «kiriş tel» diyorsa da, «kıl tel» sazlarda daha eskiydi. Madeni tellerin kirişlerle birer ikişer ortaklaşması yalnız tınlayış bakımından değil, yapım ve kullanış bakımından da sazlarda başkaşklar sağladı.

Napolyon ile 1798 de Mısır'a gelen bilginlerden **Viloteau**, eserinde şöyle demişti: «**Weter**'in çoğulu **awtâr**, tel demektir. Ancak **kiriş** tellere bu ad veriliyor; piringten olanlara **solka**, yahut **tell** denilir: fakat mısırlılar kendi kullandığı sazlarda böylesine hiç yer vermezler; ancak Kahire'de oturan Türkler ile Rum ve Yahudilerin çaldıklarında piriç teller görülür.» (1) — Bu sarahat da madeni tellerin Anadoludan geç tarihte güneye indiğinin delilidir. Madeni telli sazın Türkiyeden en kâmil örneği olan tanbur'a arapların «**tanbur-u kebir-i türki**» demeleri onun XVI. yüzyıl ortalarında İstanbul'da meydana getirildiği bilinmesindendi; asıl bundan üç asır önceleri kopuz çeşitlerine azar azar benimsetilen madeni teller, sonunda büyük türk tanburunu da doğurdu.

Uzak şarkta yalnız ipekten teller vardı. Misyoner **Pere Trigault** 1616 da şöyle demiştir: «Çinlilerin çeşit çeşit epey çalgıları vardır; fakat org ve epinetleri yoktur, ve nice andırışlı çalgılarına hep bükülmüş ham ipekten teller takıyorlar; hayvan bağırsaklarından da

kirişler yapılabildiğinden haberleri yoktur. Bununla beraber tertip bakımından çalgıları bizimkilere yakındır.» Kıl telden hiç söz açmadığına göre, eski çağlarda batı Asyada kıl ve kiriş tellerin saph sazlarda kullanıldığı anlaşılır. Sonraki Altay folklorunda ipek ve maden tellerin de yer aldığı anlaşılıyor; meselâ eski rus bilginlerinden P. Ostrovskih «**Minusin ülkesi türklerine dair etnografya notları**» başlıklı makalesinde kıl telli kobuz hakkında şöyle demişti: «**Komus**, mandolini andıran bir şeydir. İri bir kaşık (Çömçe = Kepçe) gibi olup yüzü deri kaplıdır. At kullarından iki tellidir. Çoğu zaman bu tellerin biri kara, diğeri ak olur. Komusun uzunluğu 80 santimdir.» Aynı yazıda **Çatağan** (= yatağan) santurunun telleri kısmen bakırdan, kısmen kinder ipliğinden veya öküz sinirlerinden olduğu ayrıca belirtiliyor (1895). Oğuzlarla Anadoluya yukardan inen tel çeşitliliği aynı sayıda olduğu bizdeki en eski metinlerden anlaşılıyor.

Araplara güneyden geçen görenek az çeşitli kaldı. Arapların Horasandan edindiği udun tellerinden **El-Agaani** adlı eserde şöyle bahsedilmiştir; Harunürreşid zamanında (H. II. asır) ünlü sescilerden **Ziryab** barsaktan kirişleri araplarda ilk kullanan sanatçıdır. **Ziryab**'ın kendi uduna bir arslan yavrusunun barsağından iki tel yaptığı, bunların kalın teller (**bam** ve **maslas**) olduğu, diğer ikisini ise sıcak suya batırılmış ipekten yaptığı çünkü sıcak suyla yıkanan ipeğin sesi nârin düştüğü anlatılıyor. — H. IV. yüzyıldan **İhvân-ül-Safa** risalesinde de şöyle denilmektedir: «Udun telleri ipekten yapılır. En kalını 64 iplikten, sonraki 48 iplikten, diğeri 36 ve en alttaki 27 iplikten yapılır». — Farabi ile İbni Sina teller hakkında hiç bir bilgi vermemişlerdir (nevi bakımından).

Yunanlılar **kiriş tel** kullanıyorlardı; eski mısırlılar bunu onlardan aldılar. Yine ilkçağda Babilliler, Asuriler ve mısırlılar hurma ağacının liflerinden yapılan teller kullanmışlardır. Bu bilgi Dr. Mahmud el-Muganni'nin 1936 da Kahire'de basılan **Kadim Mısırlılardaki**

musikiye dair kitabından alınmışsa da, onun kaynağı belli değildir. Eskiler sazlara dayanıklı olması gereken pek uzun teller gerebildikleri için nebatî olanlarını mahallî maddelerden yapmış olmaları mümkündür.

Prof. C. Sachs diyor ki: «Madenî tel ilkçağda hiç bir yerde anılmamıştır; ortaçağda tanınmış olması gerekir. İpeğin kullanılması batı Asyadan garba ve şarka doğru gitmiştir; doğu Asya onu muhafaza ettiği sırada, batıda kirişin yer almış olması gerekmektedir. Der Busant bir «**Sidimen** telli Fiedel'den söz açmıştır.» (1911). Madeni telin Avrupada ilk defa olarak güney Almanya'da XIV. yüzyılda yapıldığını da ilâve etmiştir.

Telin tarihteki cinsleri, kelimelerin etimolojileri, metinler ile folklordeki izleri ve melodideki etkileri daha bir çok araştırmalara ihtiyaç gösterdiği anlaşılıyor: Meselâ tanbur sapının o kadar uzun oluşunun kerameti çalışta sarsalandıkça madeni tellerin bâzi ihtizazlar verebilmesidir... Telin yayılış haritasında saz haritalarının istikametleri de okunabilir. Prototif sazlar bütün unsurlarile çağını kapadıktan sonra nice toplum göçleri vuku buldu ki, Türk sazlarının telleri de o arada ülkeler kazandı. Bu, sebeplerin yalnız bir tanesidir: Kıl, Kiriş ve İpek teller kendi özellikleriyle batıya gelerek, madeni tellerde de ozan aşışının eli oldu.

Evliya Çelebi madeni telciler hakkında İstanbul'dan şunları yazıyor: «**Dükkan 80, nefer 105.** — Bunlar Yeni Bedestan dibinde ve gayri esvakte işlerler. Kuyumcu tayfası bunlarsız olmadıktan demir telciler onlara yamak olup sishaneler üzere çarklar ile sarı piriçten rakik sırma gibi telleri ve **rakik tanbura telleri** çekerek dükkanlarıyla (alayda) ubur ederler». (C. I, s. 576). — Demek ki işin esnaflığı Türkiyede geniş bir kol halindeydi; pazarı taşraya da açık olsa gerekti.

Yazımı bu noktada imzalamışken başlıktaki saz ve tel kelimelerinin etimolojisi zihnimi kurcaladı, konuşmamıza şu satırları da katmayı faydalı buldum: **Sâz** kelimesinin farsçadaki söy-

Allah'ın

Değiği Olur

Günül yeter çekme çile,

Allahın dediği olur.

Özme kendini nâfile,

Allahın dediği olur..

Gel düşünme derin derin,

Artırma gamın, kederin,

Söz ne benim, ne de senin,

Allahın dediği olur..

Seher, şafak, gündüz, gece,

Yağmur yağar ince ince,

Sebeup sormak abes hence,

Allahın dediği olur..

Biriz dünya yuvarlak,

Ay aydındır, güneş parlak,

Ya sonumuz? Yine toprak,

Allahın dediği olur..

Ruş olup göklerde uçsan,

Güneş olup ışık saçsan,

Oda noksan, bu da noksan,

Allahın dediği olur..

R A C I D A M A C I

lenişi imâlelidir ve divanların aracılığıyla Anadoluda da çalgı ve kopuz adları ile ortaklık kurabilmiştir. — Halbuki dilimizde bir de imâlesiz türkçe «saz» kelimesi yaygın bulunup, sazlık yerlerin düz ve dayanıklı sapsarı anlamına gelir; yüzlerce yer adında damgasiyle kâdemi ni yapıyor; kâmsız anlamına da gelir ve bu öttürülebilir; sap gibileri gerdirilince tınlatılabilir. Bu haliyle bizim saz kelimemiz bir onomatopeden maddesine geçmiş olabilir (**Çazlamak** fiilinin kökünde de olduğu gibi). — Saz, ses ve söz mefhumları, musikiye, söylenişçe de uzlaşmışlardır. **Sazlamak**, yeni meslek terminolojimizdendir (= **İnstrumenter**). — Düşünüyorum ki, «tel» kelimemiz de aslında bir onomatope olup, anlamı maddelere zamanla dağılmış sayılamaz mı? Saz ile Tel etle tırnak gibi kaldıklarından, sonuncu tahminleri dilciye hatırlatmaktan daha ileri gidemeyiz.

(1) Description de l'Égypte, Tom 13.

Silifke Folklorunda Kıbrıs

Yazan: Kerim YUND

Kıbrıs Akdeniz devletleri içinde yalnız Türkiye'ye en yakın bulunan bir ada değil, çeşitli bakımdan Türkiye ile yakınlığı olan bir topraktır. Coğrafyacı gözü ile Anadolu dağlarının Akdenizde bir yükselişi telâkki edilen Kıbrıs, uzun müddet Türk egemenliği altında bulunması, halkın büyük bir kısmının Türk oğlu Türk olması, onun Türkiye ile olan ilgi ve birliğinin yönlerindedir.

Kıbrıs ile Türkiye'nin güney ülkelerinden olan Adana, İçel, Silifke, Antalya'nın tarihi ve idarî bakımlardan pek sıkı kaynaşmaları olmuş, bazı çağlarda Kıbrıs buraların idare merkezi sayılmış, bazı çağlarda ise, Kıbrıs güney illerimize bağlı bir sancak halinde idare edilmiştir.

Geçmiş asırlarda Antalya, Alanya, Anamur, Silifke, Mersin çevrelerinde halk toplulukları ve Türk boyları, çeşitli düşüncelerle Kıbrıs'a yerleştirilmiş, bazı yıllarda da Kıbrıs'tan Türkiye'ye Türk halkının göç etmesi sağlanmıştır. Bu bakımlardan güney illerimizle Kıbrıs Türkleri arasında çok sıkı akrabalık bağları kurulduğu gibi müşterek kültür, folklor, ülkü bağları da tesis edilmiştir.

Mersinden Antalyaya kadar uzanan kıyılarımızda, Torosların Akdenize bakan yamaçlarında oturan halkımız, ömrü boyunca, Kıbrıs dağlarının mor ve mavi silüetini görüp onun güzelliği ile, iç ahenliği ile bedif duygularını besler. Yine Adanadan Antalyaya kadar kıyılarımızda gezi yapan turistler bütün yol boyunca Kıbrısın profilini Akdenizin dilberliği arasında seyre koyulur. Bu kadar yakın, bu kadar içimizde olan Kıbrıs hakkında adaya en yakın topraklarımızdan olan Mersinin Silifke ilçesi folklorunu incelediğimiz zaman derlediğimiz materyali sayın okuyucularımıza sunuyoruz.

İçel ile Kıbrıs her gün selâmlaşır. Kıbrısın mavi dağları Silifke kalesinden, yüksek mahallelerinden, hele poyrazlı

havalarda siluet halinde görünür. Silifkede Kıbrıslı da çoktur. Kıbrıs ziyaret eden Silifkeliler de az değildir. Bu kaynaşmadan dolayı Silifkede Kıbrıs'a ait epeyce halkiyat malzemesi vardır.

Silifkeliler Kıbrıs'a (Gırbız) der. Şu türkü de hâlâ Varşak dağlarını inlete inlete yürükler tarafından çağrılır:

**Ak deve düzden gelir,
Yükü Gırbızdan gelir
Bir yiğit hasta düşse
İlacı kızdan gelir...**

Devesini çeke çeke Taşucundan Karamana kadar giden yürüklerin gözünde Kıbrıs bayındır bir adadır.

Silifke dolaylarında (Gırbız Zeybeği) denilen renkli ve hareketli bir oyun da çok makbuldür. Bıçakla yapılan bu raks hem heyecanlı, hem de çok tehlikeli bir kahramanlık oyunudur.

Silifkeye Cumhuriyetten sonra bir hayli Kıbrıslı mülteci olarak gelmişti. Bu göçmenler (orada, burada) diyecek yerde (oraşa, buruşta) derlerdi. Yerli gençler ve çocuklar arasında bu söz, (oraşa, buruşta: keklik vurdum kıraca), tekerlemesinin doğmasına sebep oldu.

Kıbrısın bu kıyılara yakınlığını belirtmek için de: (Tanyeri ağarmadan önce dikkatle dinlense, Kıbrıs'ta öten horozun sesi Silifkeden işitilir), denir. Gerçi Kıbrıs Silifkeye bu kadar yakın değilse de, halkın gönlü böyle istiyor. Bugün ise Kıbrıs yalnız Akdenizde değil halkımızın gönlünün içindedir de. Bu hal onun yarın sınırlarımızın içinde olmasının en büyük karinesidir. Muvakkaten Kıbrıs'a hakim olursa bile gönle hakim olunmaz.

Kıbrısın güney topraklarımıza yakınlığını bildiren başka fıkra da yok değil: (Anamurdan bazı mandalar yüze yüze Kıbrıs'a kadar gidip bir çiftçinin tarlasını berbat etmişler. Tarla sahibi mandalardan birini yakalamış, boynunu kesip içine bir mektup koymuş ve «Mandana iyi sahip ol, bir daha gelirse

Seksen Yıl Önce Karaca Oğlan'ın Köyünde

Yazan: Cahit ÖZTELLİ

Karaca Oğlan hakkında en eski yayın, bilgin Radlof tarafından 1895'de bastırılan almanca «Türk Halk Edebiyatı» eseridir. Bu eserin yedinci cildinde (sahife 297-327) Karaca Oğlan'ın hikâyeleştirilmiş maceralarının yazılı bulunduğu bir cönk kopyası vardır. Öyle tahmin ediyoruz ki bu cönk XIX. yüzyılda bir şair-hikâyeci tarafından, Karaca Oğlan'ın şiirleri de aralara serpiştirilerek, meydana getirilmiştir. Şiirler asıllarında olduğu gibi ise de mensur kısımlar Kırım ağziyledir. Fakat aslının Anadolu ağziyle yazılmış olması mümkündür. Fakat bugüne kadar böyle bir yazma ele geçmemiştir.

Radlof'un bulduğu bu hikâyeye göre şairimiz Belgratlıdır. Asıl adı Simayil olup sonradan atıldığı aşk macerasına başlarken Karaca Oğlan takma adı

yapacağımı ben bilirim» diye yazmış.

Kıbrıs yalnız zengin yeri değil, bilgin yeridir de.. Şu fıkra Silifkelilerin dilinde sık sık doluşur: «Kıbrıs'ta Cıyashı namında ünlü bir hoca varmış, Ayasofya camiine vâaz ederken parmağını salladıkça, minare de sallanmış».

Silifkede Hacı Cemal Ustanın işlettiği tarihi hanın önü adalıların toplandığı yerdir. Orada Kıbrıs lâfı çok edilir. Eskiden merhum Remzi Beyin çıkardığı (Söz) gazetesi de çok okunurdu. Hanın önünde Namık Kemal'in Kıbrıs'taki menfa hayatı sık sık anlatılır. Hele şu beyitler her fırsatta tekrarlanır:

Ziya Paşa Kıbrıs mutasarrıfı iken
Magosa zindanının kapısına,

Kişiyse zulm ederse Mevlâsı,

Kişinin meskeni Kıbrıs adası,

diye bir beyit yazmış. Namık Kemal Adaya sürgün gelince, yukarıdaki beyiti okumuş, bunu şöyle düzeltmiş:

Kişiyse zulmetmez Mevlâsı,

Kişinin çektiği dili belâsı...

Ne olursa olsun halkın göğsünde yaşayan bu beyitlerin varlığı önemlidir.

nı almıştır. Sevgilisinin adı İstemikân Sultan'dır.

Radlof'un yayını şairin hayatı, edebî kişiliği bakımından olmayıp, «Kerem ile Aslı», «Âşık Garip» gibi bir hikâyenin yayınlanmasından ibarettir. Edebiyat tarihi bakımından gerçek kişiliği ilk olarak ancak 1927'de Sadettin Nüzhet'in çalışmasıyla tanındı. (bakınız: Halk Şairleri, ikinci kitap, Karaca Oğlan, 1927 Konya).

Sadettin Nüzhet'ten önce bazı araştırmalar yapılmış ise de birer makale çerçevesi içinde kalmıştır. Görülüyor ki şairimiz üzerine yapılan araştırmaların tarihi 30-35 yılı geçmiyor.

Son günlerde elimize geçen bir cönkle bu araştırmaları 1875 yılına kadar geri götürüyoruz. Bu cöngü, içinde kendisinin de şiirleri bulunan Akşehirli Ahmet Hamdi Efendi adında bir hoca yazmıştır. Bu cöngü bana vererek gösterdiği ilgiden dolayı sayın İbrahim Aczi'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet Hamdi Efendinin hatıra notları, şimdiye kadar bilinmeyen bazı yeni bilgiler verdiği gibi, bazı bilinenleri de desteklemektedir.

Ahmet Hamdi Efendi şiirle uğraşır bir köy hocası imiş. Uygun gördüğü zamanlar Torosları aşar, Çukurova'ya iner güney illerini dolaşmış. İşte bu gezintilerden birinde Karaca Oğlanın köyüne de uğramış, orada torunlarıyla görüşmüş, şairin onlara kadar gelen hayatını öğrenmiş, şiirlerini not etmiş. Ahmet Hamdi'nin mezar taşındaki yazıya göre ölümü h. 1329 (m. 1911) dur. Demek ki gençliğinde Karaca Oğlan'ın köyüne gitmiş, yani bundan tam seksen yıl önce şairimiz üzerine ilk araştırmayı yapmış, defterine yazmış. En eski rivayetleri içine alması bakımından çok önemli olduğu meydandadır.

Der Kilis ez-beyan (Karaca Oğlan)

Garip illerde, hasseten dîrûba yayılarda bülbüller, sümbüller ve nice suh ağıret dilberleri meyanında geşt-ü gîzar eyleyen fitrat-ı mâderden

âşık-ı gül ve gülşan Karaca Oğlan'ın maskat-ı re'si olan Varsak karyesine be-hasbel tesadüf yolum uğrayup gurbet türküleri be-gayet hoşunu cûş eden bu âşık-ı hoş-saz ve sözlün esna-yi mükâlemede ahvalin konuşup tarz-ı hayat ve ensaline itlâ husul bulmağla gurbette ben dahi bu garip işbu âşık-ı saf nerimin menakibin bu mahalle kaydı şayan gördüm. Zirde muharrer gurbet türküsüyle birlikte kaydeyledim.

«Malûm ola ki Karaca Oğlan Varsak karyesinde dünyaya gelüp babası Türkmen aşiretinden «Kara İlyas» fakir-el-hal olmağla sayd ü şikârla taayyüş eder olup bin onüç (1013) tarihinde Kozan derebeylerinden Hüsam Beyin sayıl (1) namıyla tut-kap (2) asker devşirdiği hengâmde İlyas dahi tutulup götürülerek orada gaip olduğu için lâkapları Sayıl Oğlu kıldığı ve eylevm karye-i mezbur hânedanı Sayıl Zade Mehmet Efendiden anlaşılmıştır.

Karaca Oğlan'ın ismi Hasan olup öksüz büyütmüş. Vechen Karayağız ve fakir çocuğu olduğu için buna Karaca Oğlan denilüp böylece anıldığı. Karaca Oğlan delikanlı iken münis ve zeyrekliği (3) hasebiyle ot vaktin karye ağalarından Serdengeçdi Osman Ağa Karaca Oğlan'ı evlâtlık şekliyle diğer fakir bir aile kızıyla tehhül ettirmiş ise de kız hor ve çirkın olduğundan Karaca Oğlan babası gibi sayıl askerliğine tutulacağını anlayup yirmi dört yaşında Vaksak'dan firarla mekânın gaip ederek encâm Meras'da Zülgar Oğlu (4) Hüsam Beyin himayesinde altı sene tehhül ümidiyle kalup tehhül ümidi münkesir olunca oradan mufarekatle yine gest-i diyâra başlayup on dokuz sene sonra vatanına gelmişse de fazla barınamayup elli beş yaşında Tarsus tarikiyle tekrar gest-i diyâra derban olduğu ve Tarsus Suyu başında şu türküsünü söylediği:

Türkü

Benden selâm söylen Kozan iline
Top kara zülüflü mayalarına
Bizim hîde çakar doğan olmaz
Yavru şahin konar sarp kayalarına

Yaz günün suyu böyle mi çağlar
Eşinden ayrılan ah çeker ağlar
Yeşemiş dereler sümbüllü bağlar
Dizilmiş taşların aralarına

Karac'oğlan der ki ben de ben olsam
Güzeller üstüne serdar ben olsam
Mevlâ izin verse bir top gül olsam
Sokulsam zülfler aralarına

Bundan sonra Ermenek tarikiyle Karaman iline dolaşup orada bu türküyü söylediği Mehmet

Efendi mecmuasında muharrer olmağla aynen derc olunmuştur.

Felek vermezsin dengi dengine
Yolum düşürdün yine engine
Kader getirdi Karaman iline
Çimenleri mahzun gülleri mahzun
Aşup dağları seyran eyledim
Garip gönülümü hayran eyledim
Doğdu gönülümde ben de söyledim
Yaylalar mahzun yolları mahzun

Oba yerleri yıkılmış viran
Ceylanlar gitmiş dağılmış sahan
Dedim feleğe işlerin yaman
Konuşum nice dilleri mahzun

Karac'oğlan der konayım güllere
Gidelim gönül uzak illere
Selâm söyleyin garip yollara
Gördüm ovalar çölleri mahzun

Bundan sonra Karaca Oğlan Engürü, Niğde, Kayseri, Sivas'a geçip Türkmen aşiretleri meyanında gezüp bir daha dönmediği ve Meras'ın yeni beylerinden Ali Beye Taylan yaylasında buluşup divanın seyr ile bu türküyü söylemekte orada nice eyyam kaldığı. (Seherde uğradım bir âdil hana - Dostum Sultan olmuş ilin üstüne, beyti ile baglıyan koşması yazılıdır. C. Ö.)

Ve nice Türkmen aşiretleri meyanlarında gezüp Meras civarında Cezel yaylasında doksan altı yaşında iken vefat eyleyip vasiyeti ürezine tenha bir pınar başına defn olup saz çürüyünceye kadar baş ucunda ağaçta asılı durduğu tevatüren mervidir. Karaca Oğlan kendisi karayağız, seyrek sakallı şuh meşrep, uzunca boylu levendgâr bir adam imiş. Mevlâ rahmet eyleye, âmin. 1292)

Ahmet Hamdi'nin yazısı burada bitiyor. Yalnız «Karaca Oğlan'ın işbu türküsü def'a-i saniye gurbete revanında Sivas'tan öte, halkı dağılmış Munbuç yaylasın bi-kes görünce söylediğini, Sayıl Oğlu Mehmet Efendinin oğlu İsmet'ten işittiğini» söyleyerek bir koşma daha yazmış. Seksen yıl önce, henüz aydınlarımızın Karaca Oğlan'dan habersiz buldukları bir çağda, şairin to-runlarından öğrendiklerini yazıp bırakması, bildiklerimize yenilerini katması bakımından önemlidir. Defterde dört tane de yayımlanmamış koşma var. Bunları ağızdan değil, cönklerden yazdığını bildiriyor, ki belki de bu cönkler şairin kendi defterleridir.

Ahmet Hamdi'nin yazdıklarını, başka köşentilerle karşılaştırmayı ve öte-

Abdülkadir İnan

Memleketimizin kıymetli bir Etnografa - Folklor uzmanı olan Abdülkadir İnan (Fethülkadir Süleyman) 1889 (1305) yılında Başkurt ilinde, Ekaterinburg kazasına bağlı Çıgay köyünde doğmuştur. Başkurtların Ulu Katay denilen boyunun Kazbörü (Gazi - Börü) ailesindedir. Babası, aydın bir hoca olan Musaffa Süleyman Efendi, annesi Zekiye Hanımdır.

Abdülkadir İnan, ilk tahsilini memleketinde, Rus - Başkurt okulunda, orta tahsilini de Çıgayda açılan ve yeni tarzda tedrisat yapan «Usûlü Cedide» okulunda yapmıştır. Sonra Troytsk'deki «Resûliye» mektebinde altı yıl okuyarak yüksek bölümünden mezun olmuştur.

A. İnan, ilk olarak, Orenburg'de çıkan «Vakit» gazetesinde (1908) «Mollalar boş şeylerle uğraşıyorlar» adlı bir makale yazarak yobazların faaliyetini, asrı okullar açmaya muhalefetlerini tenkid etmiştir. Aynı gazetede 1910 yılında yazdığı «Kırgız Bozkırlarından» adlı makalesi İstanbul'da çıkan «Tearüfü Müslimin» dergisinde (1910, sayı 12) kısmen iktibas edilerek neşrolunmuştur.

A. İnan, Resûliye mektebi'nin münevver müdürü Abdurrahman Resulî'nin teşviki ile 1910 yılından itibaren folklorla uğraşmaya başlamış, Başkurt ve Kırgız - Kazak Halk Edebiyatı ve

ki şiirlerinin yayınlanmasını başka yazımıza bırakarak sözü uzatmamak için kesiyorum.

1. ve 2. Sayıl adı ile halktan tuttuklarını zorla askere götürme işi eski derebeyleri zamanında olurdu. Valiler ağalardan sayı ile belli ettikleri askeri isterlerdi. Gönüllü gitmek isteyen olmayınca da halkın «tut-kap» dediği yolla yani zorla götürülürlerdi. Bizim şairin babasının başına da bu iş gelmiş. Karaca Oğlan da aynı belaya uğramamak için vatanını bırakmış, gurbete çıkmış.

3. Zeyrek: akıllı, söze uyar.

4. Zülgar Oğlu: Zülkadir Oğlu olacak. Meras'ta bu adda bir soyun Osmanlı tarihinde epeyi rolü olduğunu biliyoruz.

Etnograğyası üzerine topladığı malzeme bastırmadan önce bunların konularından faydalanmak suretiyle halk hikâyeleri yazmağa başlamıştır. Bu hikâyelerden «Başkurt yaylasında», «İl için», «Kaçkın», «Kavalcı Temirbay», «Ölet», «İşte sana Pompeyin son günleri» başlıklı hikâyeleri 1912 - 1915 yıllarında Orenburg'da meşhur âlim ve tarihçi Rızaeddin Bin Fahreddin tarafından çıkarılan «Şûra» dergisinde basılmıştır.

ABDÜLKADİR İNAN

Genç yaşlarında yazı hayatına atılmış olan Abdülkadir İnan, daha sonraları kıymetli Türk tarihçisi Zeki Velidî (Togan) ve «Şûra» yazarlarından «Muallim» dergisinin nâşir ve muharriri meşhur Türkçü Hasan Ali Beylerin teşvikleriyle Altay, Kırgız - Kazak, Özbek, Türkmen, Nogay ve sair Türk uluslarının Etnografya ve Halk Edebiyatını tedkika başlamış, bu arada eski Türklerle bugünkü Yakut ve Altay Türklerinin dini olan «şamanizm» ile doğu Türk Halk Edebiyatının büyük eseri olan «Manas» destanını bilhassa konu olarak almıştır (*).

1918 de Çelebinsk şehrinde Başkurdistan hükûmetinin nâşiri efkârı olan «Başkurt» gazetesinin mesul müdürlüğünü yapmış, bu gazete yirmi sayı çıktıktan sonra Beyaz Rusların Sibirya hükûmeti tarafından kapatılmıştır.

İnkilâp yıllarında Petrograd (Leningrad) ve Moskova kütüphanelerinde tetkiklerde bulunmuş, bu tetkikleri sı-

rasında, Orta Asya Türk tarihinin büyük otoritesi olan akademisyen V. V. Barthold ve Orta Asya Türk lehçeleri ve eski Türk yazı dili uzmanı olan Profesör A. Samoyloviç gibi Rus âlimlerinden doğrudan doğruya istifade etmiştir.

Abdülkadir İnan, 1919 yılında Ufa'da «Başkurtistan Tarih ve Etnografyasını Öğrenme Derneği»'ni kurmuş ve bunun başkanlığında bulunmuştur. Bir müddet sonra Türkistana geçerek Kazak-Kırgızlar, Özbekler, Türkmenler arasında Etnografya ve Halk edebiyatı üzerine tetkiklerde bulunmuş ve bu tetkiklerinden bâzılarını Taşkent'te Kırgız-Kazak lehçesile çıkan «Akyol» gazetesinde «A. Calkıbay» takma adıyla neşretmiştir (1920 - 1921).

A. İnan, bilâhîre siyasî sebeplerin sevkiyle Türkistan'dan harice çıkmak mecburiyetinde kalmış, İran, Afganistan ve Hindistan yoluyla Avrupaya gitmiş, bir müddet Berlin ve Paris kütüphanelerinde tetkikle meşgul olmuştur. A. İnan 1925 yılında Türkiye'ye gelerek İstanbul'da yerleşmiş ve büyük Türk âlimi Fuat Köprülü'nün delâletiyile Türkiyat Enstitüsüne asistan tayin edilmiştir. Bu esnada Edebiyat Fakültesine de devam etmiştir. 1928 - 1932 yıllarında «Türkiye Halkbilgisi Derneği»nin ilim komisyonu üyeliğinde bulunmuştur. Onun Dernek içindeki ilmi mesaisi pek değerli olmuş, Derneğin çıkardığı «Halkbilgisi Haberleri»nde her biri geniş, ciddi tetkiklerin mahsulü olan bir çok değerli makaleleri intişar etmiştir. A. İnan, 1929 yılında Halk Bilgisi Derneği hesabına Doğu Anadolu'nun etnografya ve folkloru üzerine araştırmalar yapmış, bu araştırmaları «Rapor» adıyla Dernek tarafından kitap halinde basılmıştır. «Rapor», usul ve muhteva bakımından hem bir örnek, hem de sahasının kıymetli bir mahsulüdür.

1933 yılı başlarında «Türk Dili Tetkik Cemiyeti = T. D. Kurumu»na uzman olarak alınan A. İnan, bugün de Kurum'da Doğu Türk lehçeleri başuzmanı olarak çalışmaktadır. Kıymetli bir bilginimiz olan Abdülkadir İnanın en geniş, verimli mesai ve neşriyatı T. Dil

Kurumuna girişinden bu yana olmuştur. A. İnan, bir taraftan T. Dil Kurumu'nda çalışırken, öbür taraftan da 1935 yılında açılan Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin Türkoloji bölümüne profesör tayin edilmiştir. Umumi Türk tarihi ve filolojisi sahasında kıymetli bir sima olan Abdülkadir boca, Fakülte'deki ilmi vazifesini muvaffakiyetle başarmış, bir çok talebe de yetiştirmiştir.

Memleketimizde çıkmış olan bir çok ilmi dergilerde, bâzı günlük gazetelerde Türk dili, tarihi, etnografya ve folkloruna dair çok değerli yazıları intişar eden Abdülkadir İnan'ın Türk Dil Kurumu içindeki mesaisi de pek kıymetli olmuştur. Kutadgu Bilig, Yakut Sözlüğü, Çuvaş Sözlüğü, Divanü Lügatit-Türk gibi eserlerin tıpkı basım ve terceme işlerinde A. İnan'ın geniş bilgisinden çok istifade edilmiştir.

Abdülkadir İnan son on yıl içinde Türk Dil Kurumunun neşrettiği «Türk Dili», «Belleten - Yıllık» ve T. Tarih Kurumu «Belleten»i gibi dergilerde terceme ve telif suretiyle türkolojinin türlü sahalarına ait ve her biri ciddi, olgun bir tetkikin muhassalası olan pek kıymetli etüdler neşretmiş ve edegelmekte bulunmuştur.

Üstad Abdülkadir İnan'ın «Türkiyat Mecmuası», «İlahiyat», «Ülkü», «Türk Hukuk ve İktisat Tarihi» dergilerinde, sahasının büyük bir değer taşıyan konularına ait makaleleri mündericidir.

Abdülkadir İnan, Türkçeyi (Kırgız, Kazak, Özbek, Nogay, Altay, Başkurt, Kazan ve saire gibi) bir çok lehçeleriyle bildiği gibi Rusçaya da vakiftir. Şark-İslâm dillerinden Arapça ve Farsçayı de kendi branşına ait metinleri aslından okuyup istifade edecek kadar bilmektedir. T. F. A.

(*) Bu iki mühim araştırmadan «Şamanizm» Türkiye'de yerleştikten sonra önce «Türk Yurdu» dergisinde, sonradan Sansunda çıkan «Ahall» gazetesinde kısmen çıkmış, 1934 de ise, daha geniş ölçüde ve konusunun Türkiye'de yegâne bir kaynağı olarak «TARİHTE ve BUGÜN ŞAMANİZM» adıyla bir kitap halinde Türk Tarih Kurumu yayınları arasında neşredilmiştir.

Halk Müziğinde Metrik Sistem

(ÖLÇÜLER)

Yazan: Veysel ARSEVEN

Halk Müziğinde Ritim bahsinde, «Ritim hareketleri yardımı ile ayarlanan zamanların birbirine eşit gruplara ayrılması, edebiyatta vezni, müzikte de ölçüyü meydana getirir» demiştik. Bir müzik eseri, belli kural ve kanunların çerçevesi içinde, seslerin aralıklı yüksekliklerle bir biri ardısıra dizilmesinden meydana gelir. Buna melodi deniyordu. Melodiyi meydana getiren seslerin değişik sürelerde olması da ritmi yaratıyordu. İşte, bir müzik parçasının eşit sürelerden meydana gelen bölümlere ayrılması ölçüyü doğurur. Daha geniş manasiyle ölçü, zamanın eşit bölümlere ayrılması demektir. Melodinin ve melodiyi meydana getiren sürelerin ritmik kümelmelerinin ölçülmesiyledir ki bir eser asıl şeklini alır.

Müzikte ölçü anlamı, üç mühim unsur tarafından karakterize edilir:

a) **Tempo**, bir eserin çalınışında, hareketin hızını ve eserin ruhunu belli eder. Eser hızlı çalınırsa zaman bakımından kısa, yavaş çalınırsa uzun olur. Bu bakımdan tempo, bir parçanın özelliğini de verir. Sevdayı terennüm eden bir eser, hiç bir zaman marş veya oyun havası temposu ile söylenemez;

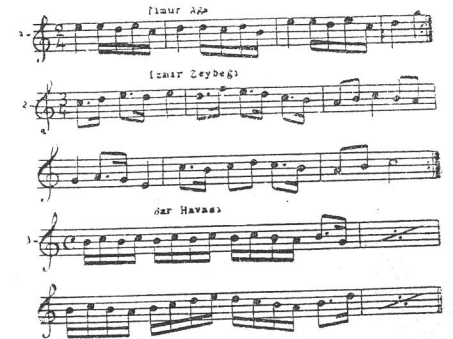
a) **Ölçü**, muayyen bir vuruş (zaman) sayısı tarafından gruplanarak belli edilen esas birimdir. Bu vuruşlardan birincisi ekseriya kuvvetli (vurgulu) çalınan bir zamandır. Her ne kadar bu birinci zaman ritmik hayatta gerçek zararlara sebebiyet verirse de, Batı metrik sisteminin karakteristik yönünü teşkil eden, ölçü çizgilerinin yerlerini tayin etmekte büyük rolü vardır.

c) **Zamanın tali bölünüşü**, bu bölünüş ikili veya üçlüdür; diğer neviden bölünüşler, sisteme daima yabancıdır, istisna teşkil ederler. İkili bölünüş 2, 4, 8 ve istisnaî olarak 16 yı; üçlü bölünüş 3, 6, bazan 12, nadiren de 9 u verir. Ölçünün 5 veya 7 li olması çalınış bakımından bir takım güçlükler doğu-

rur. Bizim aksak veya karma, batılıların özel ölçüler dedikleri 5 li, 7 li veya daha fazla kümelermeler, genel olarak bir birimin bölünmesi ile değil de, daha özel usullerle çalınırlar. Bu yüzden de bu gruplamalara Batıdakinden ziyade doğunun ritmik ve metrik sistemlerinde raslanır.

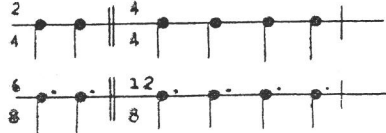
Türk halk müziği estetik ve form bakımından ölçülü ve ölçsüz olmak üzere ikiye ayrılır. Ölçülü olanlara **Kırık Hava**, ölçsüz olanlara da **Uzun Hava** deniyor. Bunları **Halk Müziğinde Form** bahsinde daha etraflıca inceliyeceğiz.

Türk halk müziğinin metrik bünyesine gelince, görürüz ki, basit, bileşik ve karma ölçüler kullanıldığı gibi, bazan bir parça devamınca, çeşitli ölçülerden birkaçı da kullanılabilir. Basit ve bileşik ölçüler 2, 3 ve 4; karma ölçüler ise 5, 7, 8, 9 ve 10 vuruşludurlar. Karma ölçülerin üç süreli vuruşunun yer değiştirmesi sonucunda da çok özel ritimler meydana gelir. Bilindiği gibi ölçüleri meydana getiren vuruş sayıları ölçü rakamları denilen rakamlarla belirtilir. Üstteki rakam, daima bir ölçü içindeki vuruş sayısını, alttaki rakam ise bir vuruşa düşecek sesin süresini belli eder. Türk halk müziğinde kullanılan basit ölçüler 2/4, 3/4, 4/4 rakamları ile gösterilir. Karşılaştırma yapılabilmesi için verilen örnekler, kabil ol-

duğu kadar hep aynı parçalardan seçilmektedir. Üstteki basit ölçülerde yazılmış üç ayrı türküden birer cümle görüyorsunuz. Timur Ağa, İzmir Zeybeği, Bar Havası.

9/8 lik ölçüye bileşik şekliyle, Türk halk müziğinde raslayamadığımızı, ritim bahsinde de belirtmiştim. Onun için burada ancak 6/8 ve 12/8 lik bileşik ölçülere ait örnekler verilecektir. Bu iki ölçü şeklini basit ölçülerden 2 ve 4 vuruşlu ile karşılaştıracak olursak, görürüz ki her iki şekilde de ölçüler içinde iki ve dörder vuruşlu zaman var. Şu farkla ki birinde vuruş birimi dörtlük, diğerinde ise noktalı dörtlüktür.

İşte bileşik ölçülerde yazılmış birer cümlelik örnekler: Hoynarı, Dokuzlu Maraş.

Türk halk müziğinin en güzel ritim ve melodi çeşitlerine aksak veya karma dediğimiz ölçülerde raslanır. Batıda, klasik ölçülerin değişmezliğine karşı tepki, yirminci yüzyılın ikinci yarısında başlar. Boieldieu «La Dame Blanche» adlı operasının «Cavatine de Georges» parçasında beş vuruşlu ölçüyü kullanarak, bu sistemi batıda hazırlayanlar arasında öncü sayılır. Batı bestecilerinin doğu müziğine karşı alâka göstermeleri, melodilerinde olduğu gibi, metrik sistemlerinde de 5, 7, 9 ve diğer karma ölçülerin kullanılmasına sebep olmuştur. Bunlardan Boieldieu, Wagner, Tchaikowsky, Gounod, Debussy, d'İndy, Ropartz, J-Dalcroze beş vuruşlu; Berlioz, Wagner, Ducaudrey, Elgar, De-

bussy, Dalcroze, yedi vuruşlu; d'İndy, Dalcroze dokuz; Rimsky-Korskov onbir vuruşlu karma ölçüleri eserlerinde kullanmışlardır.

Uzun yıllar Türk egemenliği altında kalmış olan Balkan memleketlerinin halk müziği de bu yönden incelenmeye değer bir konudur. Yenilerden Bartok ve Strawinsky de bu tip ölçülere iltifat etmişler, fakat bunları bütün bir parça devamınca değil de daha ziyade aynı eserin içinde karıştırılmış olarak kullanmışlardır. Meselâ: Strawinsky «Bahar Ayını» adlı tanınmış eserinde 5/4, 7/4, 5/8, 7/8, 9/8, 5/16 lik karma ölçüler vardır. Bizim çağdaş bestecilerimiz de aynı Karma ölçülere fazlasıyla önem veriyorlar.

Türk halk müziğinde karma ölçüler genel olarak 5, 7, 8, 9 ve 10 vuruşludur. Beş vuruşlu ölçüler 5/4 ve 5/8 lik kullanılıyorsa da, 5/8 için 2 + 3 ve 3 + 2 şekline de raslanır.

Ancak ikinci şekil için şöyle bir şüpheye de düşebiliriz: Acaba bu ölçü hakikaten 3 + 2 şeklinde mi, yoksa üç süreli vuruşla başlıyan eksik zamanlı bir ölçü müdür?

Yedili ölçü 7/8 veya 7/16 olarak kullanılır. 2 + 2 + 3 veya 3 + 2 + 2 şekline raslanır. Aynı şüpheyi bu şekil için de varit sayabiliriz.

Sekizli ölçü 8/8 lik rakamı ile gösterilir ve daima 3 + 2 + 3 şeklinde kullanılır.

Dokuzlu ölçülere gelince, her ne kadar 9/8 lik haline çoklukla raslanırsa da, bilhassa Ege bölgesinin ağır tempolu oyun havalarında 9/2 ve 9/4 şekline de raslanır.

9/8 lik olarak kullanıldığı zaman 2 + 2 + 2 + 3, 3 + 2 + 2 + 2 veya 2 + 3 + 2 + 2 şekline raslanır.

Burada da yukarıdaki şüpheye düşerek 3 + 2 + 2 + 2 şekli eksik zamanlı olarak şöyle 3/2 + 2 + 2 + 3/2 v. b.; 2 + 3 + 2 + 2 şeklini de şöyle 2 + 3/2 + 2 + 2 + 3/2 düşünebiliriz.

Nitekim, sayın Muzaffer Sarısözen «Yurttan Sesler» adlı kitabında Yürük-

Bize gelen KİTAPLAR

★ Andersen - Tahsin Yücel: «Karlara Kraliçesi». Masallar. Varlık Yayınevi, Çocuk Klâsikleri: 33. 16,5 X 12 boyunda, 96 sayfa, 1 lira.

★ Rudyard Kipling - Girizan Tunara: «Yavrukurt». Roman. Varlık Yayınevi, Çocuk Klâsikleri: 34. 16,5 X 12 boyunda, 102 sayfa, 1 lira.

★ Fazıl Hüsnü Dağlarca: «DELİCE BÖCEK». Şiirler. Varlık Yayınevi, Yeni Türk Şiiri: 30. 16,5 X 12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

★ Suat Hızarcı: «Hüseyin Cahit Yalçın». Varlık Yayınevi, Türk Klâsikleri: 49. 16,5 X 12 boyunda, 96 sayfa, 1 lira.

★ İlhan Tarus: «Var Olmak». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 55. 16,5 X 12 boyunda, 180 sayfa, 2 lira.

★ André Gide - Burhan Toprak: «Dar Kapı». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 56. 16,5 X 12 boyunda, 152 sayfa, 2 lira.

★ André Maurois - Samih Tiryakioglu: «Sonbahar Gülleri». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 57. 16,5 X 12 boyunda, 170 sayfa, 2 lira.

★ Necip Alsan: «Onlar Ermiş Muradına». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 58. 16,5 X 12 boyunda, 144 sayfa, 2 lira.

★ Şahap Sıtkı: «Gün Görmiyen Sokak». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 60. 16,5 X 12 boyunda, 168 sayfa, 2 lira.

★ Eflâton Cem Güney: «Âşık Garip». Büyük Halk Hikâyesi. Varlık Büyük Cep Kitapları: 61. 16,5 X 12 boyunda, 160 sayfa, 2 lira.

★ Eflâton Cem Güney - Çetin E. Güney: «Dertli Kaval». Halk Hikâyesi ve ağıtlar. Yeditepe Yayınları: 72. 16,5 X 12 boyunda, 96 sayfa, 100 krş.

★ Abdülkadir Ceyhan: «Yeni Elbise». Hikâyeler. Petek Dergisi Yayınları. No: 2. 16,5 X 12 boyunda, 72 sayfa, 100 kuruş.

ler Yaylası, türküsünü 3 + 2 + 2 + 2 şeklinde yazdığı halde, daha önceleri çıkarıldığı «Seçme Köy Türküleri» kitabında aynı türküyü 3/2 + 2 + 2 + 3 şeklinde yazmıştı ki böylesi daha doğrudur. Değerli bestecilerimizden Necil Kâzım Akses te, Süpürgesi Yoncadan adlı türkü için 2 + 3/2 + 2 + 2 + 3 şeklini tavsiye etmişti.

Onlu ölçü daima 10/8 lik olarak ve 3 + 2 + 2 + 3 şeklinde kullanılır.

Sayın Ferruh Arsunar'ın T. F. A. dergisinin 54. sayısında çıkan halk türkülerinden birinin 12/8 lik karma ölçü ile yazıldığına şahit olduk. 5/8 + 7/8 lik tespit edilmiş olan bu türküden de bir kısım verelim.

Emrah

3+2+2+3

Pencerel

3+2+2+3

Kalmadı

İhtiyarım elde değil neyleyim?
Durak bilmez canım nerde eğleyim?
Gönül harap kime derdim söyleyim?
Bu âlemdede dostla güven kalmadı.

Dost dediğin dost bildiğin müddetçe,
Dedi-kodu pazarında cömertçe,
Sırın safar haraç nezat nâmetçe,
Bu dünyada vefa seven kalmadı.

Ayıbını vurur isen yüzüne,
Yalan, riya lâf eder bin düzüne,
Doğruluğu kalkan eyler sözüne,
İnsanlığa kıymet veren kalmadı.

No yapılsa yürür kader kervanı,
Unutmazın aman dostları izanı,
Tebdül etmez yalan riya devranı,
Susmak yegdir doğru diyen kalmadı.

Halit ALPAN

Bâzi parçalarda 5 + 5 şeklinde de kullanılırsa da, bunu iki beş sekizliğin birleştirilmiş hali olarak kabul edebiliriz.

Türk halk müziğinde bir türkü var ki onu bu saydığımız ölçü hudutlarından hiç birinin içine sokamıyoruz; Zeynebim. 15/8 lik ölçü rakamı ile gösterdiğimiz bu türkünün ilk ölçüsünü verelim.

Zeynebim

Bir de bâzi parçalarda, eser devamınca birkaç ölçü nevi kullanılabilceğine işaret etmiştik. Bu şekil eserlerin gerek melodi, gerek ritim, gerekse tempo bakımından çok orijinal tarafları vardır.

Bir Bakırmadeni türküsü olan Altın Yüzük, 3/4 lük ölçü ile başlar, oniki ölçü sonra 5/8 lik, yirmi ölçü sonra da 4/4 lük şeklinde değişir.

Altın Yüzük

Ve nihayet ölçüsüz halk müziğine gelince; her ne kadar bunun örneklerini «Uzun Hava» adı altında topluyorsak da, Anadolunun birçok yerlerinde çeşitli haller gösterir ve başka başka adlar alırlar. Uzun havalar ekseriya tiz bir perde ile başlayıp inici bir yol takip ederek pes bir perdede karar kılarlar. Uzun havaya ait bir örnek.

Uzun Hava

Saz Şairleri :

Aşık Tevfik

Yazan: M. Halit BAYRI

Bâzı seb fikrinle oldum serseri,
Sen gibi hiç görmedim bir şivekâr.
Afıtâb ü meh gibi dıldâdesin,
Zevka mâil dilberî pür büdesin.
Şivekârım goncel nevdâdesin,
Sen gibi hiç görmedim bir şivekâr.

İşü isret, zevku sohbet daima,
Hatıra geldikçe ey nazîk-eda,
Eylerim vasıta gönlüm pür safa,
Sen gibi hiç görmedim bir şivekâr.

★

Sana etmişim gegende va'dimi,
Öp, ısırma, kokla, al bir busemi.
İster isen işte aşım sineml,
Öp, ısırma, kokla, al bir busemi.

Gerdanımı emme canım il sezer,
Sonra duyarlarsa dillerde gezer,
Nas acayıptır, bütün bizden bezer,
Öp, ısırma, kokla, al bir busemi.

Koynuma gir, kimselere söyleme,
Bugün oksa, yarın da payleme,
Gayrı bunda bana İbram eyleme,
Öp, ısırma, kokla, al bir busemi.

Bir gececik gel nohur bezmâline,
Nas edersin canı mü'l, işte meze,
Pek hakikatli olalım bizbize,
Öp, ısırma, kokla, al bir busemi.

★

Gâsi ah etmez niçün dıldârı ter.
İstikâlar busegâhından geçer;
Nâğmesâz olsam sema titrer, döner,
İşve lâzımdır bana ey şiveger.

Bağlasun hanende, nutrip, sazı ney,
Sakıya taksim olunsun canı mey,
Masıva isterse olsun başka sey,
Aşk lâzımdır bana ey şiveger.

İşvedir bu gülseuî şirâzesi,
Devsirüp berkin açar dervâzesi,
Nevbaharında bugün avaresi,
İşve lâzımdır bana ey şiveger.

Kad çeker, kıymet gelür hem sanına,
Mestolur sünbül girerken yanına,
Raâm kul bu sinci uryanına,
İşve lâzımdır bana ey şiveger.

Efzun olsun meş'emiz, gül talia,
Bakma ey nevraste ruyî mânia,
Ah aşkım hoş nevâdir samia,
İşve lâzımdır bana ey şiveger.

«Türk Halk Bilgisi Derneği» nin İstanbul Genel Sekreteri sıfatıyla Dernek adına çıkarmakta olduğum «Halk Bilgisi Haberleri» Dergisi için aşağıdaki üç manzume, 1930 senesinde bana gönderilmişti. Manzumelerin kim tarafından ve nereden gönderildiğini, onları dergiye ne sebeple koymadığımı şimdi hatırlamıyorum. Belki, yirmi altı yıl gibi uzun bir müddet elimde tuttuğum manzumelerin sahibi hakkında bir araştırma yapmak hevesine kapılmış olabilirim. Manzumeler, Konya Ereğlisinde doğmuş, yaşamış ve ölmüş olan «Tevfik» adında bir şaire, daha doğrusu bir âşık'a aittir.

Âşık Tevfik, Konya Ereğlisinde «Gaffar Oğulları» diye anılan bir ailedendir; vakia ana ve babasının adlarını ve kendisinin ne işle meşgul olduğunu bilmiyoruz. Ancak âşık'ın 1870 senesinde doğmuş, kırk dört yaşında olduğu halde 1914 senesinde vefat etmiş olduğu muhakkaktır. Âşık Tevfik, eserlerini bir araya toplamağa muvaffak olamamış, onun için yazmış olduğu koşma ve destanların hemen hepsi kaybolup gitmiştir.

Rivayet edildiğine göre Âşık Tevfik, Ali Süavî'nin yetistirmelerinden olup Konya Ereğlisine sürülmüş bulunan «Naim Hoca» adında birinden ders almıştır. Çok zeki, hür düşünceli, bilgili olduğu kadar da ahlâkî Âşık, hoşsohbet, aynı zamanda temiz giyinmeği seven bir adammış, sigara ve kahve içmez, fakat her akşam bir miktar rakı almaktan çok hoşlanırmış.

Yine rivayete bakılacak olursa, Âşık Tevfik'in Subhî adında bir oğlu varmış. Neşrettiğimiz üç manzume, şimdi hayatta olup olmadığı bilinmiyen bu zattan dinlenerek tesbit edilmiştir.

Eyle vasıta efendim behredar,
İttifatla bu gönlüm kâmkâr,
Ben sana üttadeyim, bu âşikâr,
Sen gibi hiç görmedim bir şivekâr.

Herkesin âlemdede var bir dilberî,
Sensin ol dilberlerin hup serverî.

Koroğlu Kollarından Kızıroğlu Mustafa Kolu

Yazan: Mehmet GÖKALP

Doğu Anadolu'da yaşayan halk şairleri çeşitli halk hikâyeleri söylemektedirler. Sarıkamış'ın Ağyar köyünde doğmuş olan ve bugün 55 yaşlarında bulunan saz şairi Âşık Cevlânî (Dursun Kılıç) Doğu Anadolu kasaba ve köylerinde gezerek kahvelerde koşmalarını ve halk hikâyelerini saziyle söylemektedir. Cevlânî, şimdiye kadar duyulmamış ve yazılmamış halk hikâyeleri meydana getirmiş. Bunlardan **Kızıroğlu Mustafa hikâyesi**, 360 a varan Koroğlu hikâyelerinden biridir. Doğu Anadolu'da konuşulan dille söylenmiş olan bu güzel hikâyenin zamanla unutulup gitmesine gönlüm razı olmadı. Saz şairi Cevlânî'nin anlatış şekline ve dil özelliklerine bağlı kalarak bu hikâyeyi derledim.

«Çardaklı Çamlıbel'de Koç Koroğlu var idi. Koroğlu'nun bin yedi yüz yetmiş yedi keleş (1) var idi. Birincisi Koroğlu, ikincisi Köse Kenan, üçüncüsü Ayvaz, dördüncüsü Koca Bey, beşincisi Demircioğlu, altıncısı İsa Balı, yedincisi Reyhan Arap... Koroğlu dört şeye âşık idi:

İyi silâha; iyi ata; iyi baba yiğide ve iyi güzele.

Bir gün keleşlerden ayrı düşmüş, gurbette gezdikten sonra Çamlıbel'e gelmişti. Keleşleri Koroğlu'na dediler ki: (Dünyada arzun nede kaldı?) Koroğlu hemen çekip sazını bağrına bastı, aldı bakalım ne dedi:

İstanbul'da çokca geldim bir zaman
İstanbul'da arzumanım kalmadı
Çamlıbel dediğin kırat döyüğü (2)
Çamlıbel'de arzumanım kalmadı.

Kayseri'de kestirmişim nahını
Kırk güzele dokutmuşum çulunu
Çok yemişim mal yemezim malını
Mal yemekte arzumanım kalmadı.

Koroğlu der böyle çöktüm oturdum
Niceleri gelmez yola getirdim
Nerde güzel gördüm çektim getirdim
Güzellerde arzumanım kalmadı.

Deyip kesti.

Koroğlu bundan sonra keleşlerini

alıp Arabistan'a doğru gezmeye çıktı. Şam yakınlarında bir Arap illiğini dağıttı, vurdu, kırdı, talan etti. Malını, mülkünü, hazinesini yağma edip getirdi. İllikte Deli Mehtar Mürtaza adlı birisi var idi. Baş kel olduğundan (Keloğlan) derlerdi. Bu Keloğlan İstanbul'a geldi. Sordu ki: (Koroğlu nerede durur? Yeri, yurdu nerdedir?) Dediler ki: (Sivas ile İzmit arasında bulunur. Çamlıbel'de oturur.)

Keloğlandır dedi: (Koroğlu benim soyumu sopyumu kesti, babamın elliğini dağıttı. Ben de ya hayıfımı alır, ya da bu yolda ölürüm.) deyip yola düştü.

Günlerden bir gün Çamlıbel'e geldi. Koroğlu'nun karşısına çıkıp yer öperek divan durdu. Koroğlu dedi:

«— Oğlum nerelisin, ne istersin, neye geldin?»

Keloğlan dedi ki:

«— Koroğlu, ben İstanbul'dan geliyorum. İşittim ki Çamlıbel'de dağların serdarı Koç Koroğlu var imiş. Nerede sahihsiz yetim var ise Koroğlu'nun yanına sığınmışım. Ben de yetim, sahihsiz fakirin biriyim. Geldim ki beni de yanına alıp keleşlere arkadaş edesin.»

Bu sözler Koroğlu'nun hoşuna gitti. «Oğlum zanaatın nedir?» diye sordu. Keloğlan dedi ki: «Eyi seyislik ederim.» Koroğlu Keloğlanı tavlaya gönderdi. Gerçekten Keloğlan birinci seyis idi. Bir zaman tavlada kaldı, Koroğlu'nun birinci seyisi olarak tanıdı. Herkesi arkayın (3) etti. Ondan bundan sordu ki «Koroğlu'nun düşmanı kimdir?» Dediler ki: «Kızıroğlu Mustafa Beydir. Kızıroğlu'na düşman olmasının sebebi iyi bir kırat yüzündendir. Bu atın adı (Ala-paça) dır.» Keloğlan: «Tam fırsattır» diyerek gecenin birinde kıratına binip doğru Kars'ta Kızıroğlu'na taraf yol aldı. Kızıroğlu'nun yanına varıp işi anlattı. Kızıroğlu, atı için canını vermeğe hazırdı. Keloğlan'a dedi ki:

«— Keloğlan, eğer Koroğlu'nun başını kesersen Ala-paça kıratı sana ba-

Bir Ağıt

Yazan: HACALOĞLU

Doğu Karadeniz'in şirin kasabalardan biri olan Fındıklı (eski adı Viçe) folklor malzemesi bakımından çok zengindir. Ölümü müteakip günler, halkımızın «sayma» dediği besteli, mâniye benzer, ağlanarak söylenen ağıtlar çoktur. Burada ölünün arkasından acınır. İyilikleri, fazileti söylenir. Aile efradı fakirse, bakacak kimseleri yoksa, daha çok acınır. Bağışmalar, bayılmalar da olur. Ağıtçılar bilhassa kadınlardır. Ev halkı hiç bir işle uğraşmaz. Ci-var ev halkı yemek yapar, yemek getirir ve oradakiler yerler.

Fındıklı'dan yetmiş - yetmişbeş yaşlarında bir nineden işittiğimiz ve der-

gışlarımız.»

Keloğlan söz verdi, anlaştılar. İki-si de atlarına binip Çamlıbel'e doğru gelmede olsunlar, Koroğlu da karısı Nigâr Hanımı alıp Tavşan Tepesine çıkarak çadır kurdu. Gül Nigâr ile beklemeye olsunlar biz gelelim Kızıroğlu ile Keloğlan'a... Bir gün Çamlıbel'in yakınlarına kadar geldiler. Kızıroğlu dedi ki:

«Biz Koroğlu'nun çadırına gündüzün (4) giremeyiz. Gece sabaha karşı uykusunun tatlı zamanında Koroğlu uyurken onu öldürebiliriz.»

Bundan sonra çamlıkların içine girdiler. Koroğlu bunların gelişini gördü, tanıdı. Çamlıkların arasına girdiklerini görünce anladı ki bunlar beni uykusu sırasında basacaklar. O gece uyumadı. Bu durumu Gül Nigâr'a söylemedi. Sabaha kadar çadırın etrafında gezindi durdu. Sabah ışıldadığı zaman baktı ki at palhurlusu (5) geliyor. Anladı ki düşmanları yaklaşıyor. Hemen çadırın içine girdi. Gül Nigâr'a seslendi:

«Hanım hele bir kalk, bir kahve yap.» dedi. Gül Nigâr kalkıp bir kahve pişirdi. Kızıroğlu çadırın arkasına yaklaşınca Keloğlan dedi ki: «Sen atları tut, ben çadıra gireyim. Koroğlu uykuda iken başını keseyim.»

Atları Keloğlan tutmada olsun Ki-

lediğimiz, aşlının daha uzun olduğunu tahmin ettiğimiz fakat iki parçasını tesbit edebildiğimiz bir ağıtı veriyorum.

Mezarımı eşin, derin eyleyin,
Sularımı dökün, serin eyleyin,
Kara topraklara gelin eyleyin,
Ya ben ağlamayın kimler ağlasın
Hâlim'in göynünü kimler eylesin.
Mezarlıktan geçtim selvi görmedim,
Taştan düştüm ölümümü bilmedim,
Anıncığım muradına ermedim,
Ya ben ağlamayın kimler ağlasın
Yarımın göynünü kimler eylesin.

Takriben bundan kırkbeş - elli sene evvel geçen vak'a şu: Gelin getirilirken yolda, kayalıktan düşmüş ve ölmüştür.

zıroğlu çadırın arkasına yaklaşıp kulağım verdi. Koroğlu rahatça oturmuş kahve içiyor. Koroğlu konuşmalarını Kızıroğlu'nun dinlemekte olduğunu anlayınca başladı siyaset yollarına... Koroğlu'nun otuz iki çeşit hile yolları ve otuz iki çeşit desisesi vardı. Oturmuş desise yollarını düşünüyordu. Aklında karar verdiği fikre hizmet edecek. Karısına şöyle seslendi:

«— Ah Nigâr Hanım, ah ne olaydı da şimdi Kızıroğlu karşında olaydı.» Bu söz üzerine Gül Nigâr başını kaldırdı.

«— Ağam, ne dedin, ne dedin?» Koroğlu bir daha söylendi:

«— Kızıroğlu karşında olaydı, dedim.» demesi üzerine Gül Nigâr sordu: «— Ne olacaktı Kızıroğlu karşında olaydı?»

Koroğlu cevap verdi: «— Benim kıratım nerede olsa bulur getirirdi.» Gül Nigâr dedi ki: «— Senin erkekliğine, adına şanına düşer mi? Sen atı bulamayınca kim bulabilir?»

Koroğlu dedi ki: «— Hayır, hayır sevgilim, eğer Kızıroğlu duysa idi ki benim atımı götürmüşler, denizin dibine inip bulurdu. Atım bulutlara çıksaydı yine bulurdu, getirip bana teslim ederdi.»

Koroğlu'nun böyle demesi üzerine

Gül Nigâr gerçeği güderek:

«— Hey gidi Köroğlu! Sen deli mi oldun? Yoksa rüya mı gördün? Kiziroğlu senin atna sebep sana düşman olmuştur; at eline geçerse getirir de sana teslim eder mi?» diye güldü.

Köroğlu dedi ki:

«— Hanım, yiğitliğin şartı budur. Yiğit yiğide düşkün zamanda el atar. Fakat zaman gelir ki kılıcımı çeker hücum eder.»

Gül Nigâr dedi ki:

«— Kiziroğlu yiğitliği haiz bir adam mıdır dersin?»

«— Benim iki gözüm sevgili Gül Nigâr'ım.. Sen ki bu sözleri söyledin Kiziroğlu'nun kim olduğunu söylememi şart ettin. Dedim ya yiğit yiğidin hakkını yitirmez. Hakkı yitirene Allah hâsim olur. Şu sazımı ver bana. Ben söyleyeyim, sen de bak ki Kiziroğlu kimmiş, nasıl bir yiğitmiş.» Deyip aldı sazını Köroğlu, bakalım Kiziroğlu için ne diyecek? Köroğlu sazını düzenleyip söylemeğe hazırlanmakta olsun, çadırın arkasında Köroğlu'nu dinliyen Kiziroğlu, şaşaladı (6). «Sübhânallah... Bu nasıl iş, bu adam nasıl adam ki beni öğüyor veya öğecek? Öğmiyecek... Çünkü...» diye düşünüyordu. Köroğlu ise hostandan büyük karpuzu çıkarıp bakalım Kiziroğlu'nun koltuğuna nasıl verdi? Aldı sazı minesine, düştü sözün binasına, bakalım ne dedi Gül Nigâr sonasına:

Bir hisman geldi geçti

Kiziroğlu Mustafa Bey

Bu dağları deldi geçti

Kiziroğlu Mustafa Bey.

Ağam kim, canım kim,

Nigâr kim, canım kim?

Kiziroğlu Mustafa Bey (7).

Bir at biner Ala-paça

Fırsat vermez kırat kaça

Az kaldı ortandan biçer

Kiziroğlu Mustafa Bey.

(Tekrar)

Hay edende haya tepir

Huy edende huya tepir

Köroğlu'nu çaya tepir

Kiziroğlu Mustafa Bey.

Kiziroğlu çadırın dışında bu sözleri duyunca gözleri kararır şöyle düşün-

dü: (Hey Allahım, bu adam öldürülür mü? Kırılması kollarım... Bu adama nasıl kıyarım?) diye kendi kendine cesaret verdi. Keloğlan'a doğru:

«— Ulan Keloğlan, bir at için böyle adamlara kıyılır mı? Sen nasıl kıydın da bunun atını çaldın getirdin? Öyleyse dur onun yerine cezayı ben vereyim.» deyip Keloğlan'ın başına öyle bir kılıç attı ki Keloğlan'ın kellesi cesedinden yedi adım ileri fırladı.

Kiziroğlu Keloğlan'ın başını vurduktan sonra çadırın önüne gelerek şöyle bağırdı: «Ulan Köroğlu!..» Bunu demesiyle Köroğlu hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi:

«— Kim o?» diye bağırdı.

Kiziroğlu kendisini tartarak:

«— Çık dışarı.» dedi. Köroğlu da kollarını açarak «Sen hoş geldin.» diyerek Kiziroğlu'na sarıldı, Kiziroğlu'nun gözlerinden baçır baçır (8) öptü. Kiziroğlu şöyle dedi:

«— Köroğlu, Köroğlu, senin gibi yiğit öleceğine benim gibi bir tane keleş olsun! Çünkü Ala-paça kırata sebep senin başını vurmağa gelmişim. Senin o yiğitce sözlerin beni kendimden geçirdi. Geri dön bak.» Köroğlu geri döndü baktı ki Keloğlan'ın kellesi vurulmuş, ceset bir tarafta, bid bid ötüyor. Kiziroğlu dedi ki:

«— Köroğlu, işte düşmanın ömrü bu kadar olsun. Atını da teslim al, sen ağa ol ben sana kul olayım. Ölene kadar sana hizmet edeyim. Çünkü sen ağa lığa harçsın, ben de köleliğe harcım.

Kiziroğlu, Köroğlu ile kardeş olup Çamlıbel'e gitti. Kiziroğlu daha sonra birkaç keleş ile Kars'a dönüp Kizir köyüne vardı, Yükkünü tutup yeniden Çamlıbel'e döndü; Köroğlu ile beraber yaşad.

Kiziroğlu köyü, Kars'ın Cilâvuz köy enstitüsüne yakın bir yerde bulunan köyün adıdır.»

1) Keleş: Yiğit, kabadayı; 2) Döyneğe: Döğülen, çiğnenen yere; 3) Arkayıntı etti: Arkada bıraktı; 4) Gündüzün: Gündüz çağı; 5) Pulburtu: Horultu; 6) Şaşaladı: Şaşı kaldı; 7) Bu koşma Cevlâni tarafından bestelenmiştir; 8) Baçır baçır: Sapır sapır, sesli anlamındadır.

Misafirlerinizi

YURDUN BİR SEÇME

TUTUNULUKLILAR HARBAN

EDİLMİŞ

SIGARALARIMIZ

VE NEMİS

LİKÖRLERİMİZLE

AĞIRLAYINIZ.

KORTİNYELERİNİZDE

SİZE VERMÜDÜ

DENEYİNİZ.

İhbarıcaılar

Senelik abonesi
300, altı aylık
abonesi 150
kurustur.
Yurd dışı senelik
abone 2 dolardır.

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Adres değıştirmeler
hiçbir şart ve ücretle
tabii değıldir.
Basımryan yazılar
talep vukununda
kade edilir.

Yazı İşleri Mes'ul Müdürü: İ. BİNÇER

Adres: Yeşildirek, Sultanmektibi Sokak, No. 17, İstanbul

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Mart 1958

İÇİNDEKİLER:

MAARİF VEKÂLETİNİN BİR TASHİMİ	O. Faruk VERİMER
İSTANBUL'DA MÜHÜRÇÜLÜK	Muzaffer ERDOĞAN
SEFERHİSAR OYUNLARI (II)	M. Necati ÖZSU
BAŞ OZAN KORKUT ATA VE ONUN YELTEME KOPUZU M. B. GAZİMİHAL	
BİR VAKAYA VEYA FIKRAYA DAYANAN TABİRLER	M. S. FİKRÜTASIR
ADAM KURUTMA KAYASI	Sadi Taver ATAMAN
FOLKLORCULARIMIZ: İBRAHİM ACZI KENDİ	Cahit ÖZTELLİ
BAZI HALK İLAÇLARI	İhsan HİNÇER
SAZ SAİRİ ÇİNGÖZOĞLU SEYİT OSMAN	Nebi DADALOĞLU
BİR MASAL: NAMERT ADAM	Mehmet BAHOÇCI
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 104

Kurus: 25

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

daha
ucuzdur.

...çünkü FAY miktar itibarıyla daha fazladır, kalite bakımından daha üstündür... dolayısıyla fiyat bakımından çok daha ucuz gelir. Harika temizleme özünü FAY'ın, becek, çatal, kaşık, tava, emaye ve madenî eşya ile bilâmuun temizlik işlerini götüreği kolaylık ve süratle siz de istifade ediniz... hemen bugün FAY ALINIZ.

Fay Temizleme Tozu,
Fay Sabun Fabrikasının
genel tesislerinde,
mükemmel kimyasal
tekniklerle hususî formüllerle
imal edilmiştir.

Evlere, Fabrikalarda,
Mekaplarda,
Hastanelerde,
Otellerde, Lokantalarda
ve bilâmuun
temizlik işlerinde

fay

HERŞEYİ **DAHA İYİ** TEMİZLER

TÜRK FOLKLOR (HALKBİLGİSİ) DERNEĞİ'nin yayım organıdır.